

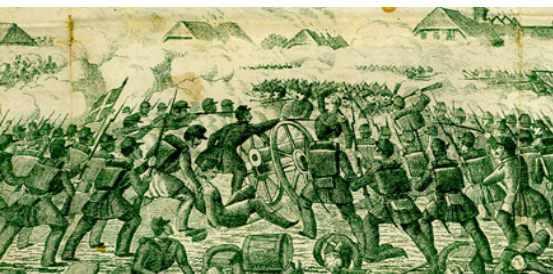
Den arme landsoldat i 1848

Skældud, prygl, spark og slået i ansigt var straffen for små forseelse eller ingen. Det var dagligdagen for bondsoldaten.

Landsoldaten var en bondekarl i 1848. Værnepligten hvilede dengang udelukkende på bondestanden, men året efter indførte Danmark almindelig værnepligt, så fra 1849 fik bondsoldaterne selskab af byboerne i felten.

Springe soldat

Lige siden Christian 4. i 1614 oprettede en national hær for at spare på de dyre lejesoldater, var det alene bønderne, der havde den tvivlsomme fornøjelse at skulle "springe soldat" og i givet fald sætte livet på spil for fædrelandet. De skulle møde hver søndag ved kirken og lade sig eksercere af brutale officerer

under byger af skældsord, fornærmelser, slag og spark- og hvert år stille til efterårsmanøvre, når høsten var i hus.

Udskrivningsloven, der gjaldt i 1848, bestemte, at den værnepligtige skulle være til rådighed i "linjen" i 4 år med rekrutuddannelse og garnisonstjeneste i 12-14 måneder og bagefter årlige øvelser i 3-4 uger. Derefter stod han 4 årlige reserven og 8 år i forstærkningen, så han i alt havde en tjenestetid på 16 år.

Soldatermishandlinger

Debatten om almindelig værnepligt begyndte allerede i 1831, da Danmarks fik sine rådgivende stænderforsamlinger, en forsmag på demokrati. Her klagede bondestanden repræsentanter forståeligt nok over det uretfærdige i den gældende værnepligt.

Bønderne var også vrede over de mishandlinger, soldaterne blev udsat for.

Det var klager fra stænderforsamlingerne, der førte til, at den frygtede spidsrodsstraf var blevet forbudt i 1836, men det fik ikke klagerne til at forstumme, som det fremgår af en adresse fra 128 bønder i Skanderborg amt til Viborg

stænderforsamling i 1842.

"Når rekrut og soldat overfares med skældsord, plettes med øgenavne, prygles og stødes med sabel, bliver slået i ansigtet, sparket på ømfindtlige steder, og mangen gang for små forseelser eller ingen, da må vi kalde det for mishandling, og når vi hører officerer sige, at uden prygl bliver bonden ikke god soldat, da må vi rejse os herimod.